

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง

ณัฐนันท์ อุ่นสวัสดิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤษภาคม 2549

ISBN 974-5026-99-9

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา  
วิทยานิพนธ์ของ ณิชานันท์ อุ่นสิริวิทย์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม  
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาจากระบบ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

.....*สมชาย 11*.....ประธาน  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมหมาย แจ่มกระจ่าง)  
.....*สมชาย*.....กรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศรีวรรณ มีคุณ)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....*สมพร*.....ประธาน  
(รองศาสตราจารย์ ดร.ม.ร.ว. สมพร สุทัศน์)  
.....*สมชาย 11*.....กรรมการ  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมหมาย แจ่มกระจ่าง)  
.....*สมชาย*.....กรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศรีวรรณ มีคุณ)  
.....*วิจิต*.....กรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร  
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาจากระบบ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....*สมชาย*.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย  
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 15 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

## ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความพยายาม ความอดทน และความตั้งใจของ “ศิษย์และครู” โดยเฉพาะอย่างยิ่งประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง ที่เสียสละเวลาในการอ่านและแก้ไขข้อบกพร่องอย่างไม่มีคำว่าเบื่อหน่ายเพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์ รวมทั้งให้ความเมตตา ความหวังดี และความเอาใจใส่ห่วงใย ทำให้ผู้วิจัย มีความชัดเจนและลึกซึ้งในความหมายของ “ศิษย์มีครู” อย่างแท้จริง และขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ให้มาจนถึงปัจจุบันนี้

นอกจากนี้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสมบูรณ์ไม่ได้หากขาดคำชี้แนะและปรับปรุงแก้ไขจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ศรัทธา มีคุณ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และ อาจารย์ ดร. สมโภชน์ อนนทสุข ที่กรุณาให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสถิติในการทำวิจัยอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานพ แจ่มกระจ่าง รองศาสตราจารย์ ดร.สมสิทธิ์ จิตสถาพร ที่กรุณารับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ในแบบสอบถาม และขอขอบคุณเทศบาลตำบลแหลมฉบัง เทศบาลตำบลบางพระ เทศบาลตำบลอ่างศิลา และเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ที่ให้ความอนุเคราะห์และให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี ขอขอบคุณ นายพีระพงษ์ สุตประเสริฐ ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจนเสร็จสมบูรณ์ รวมถึง พี่ เพื่อน และทุกท่านที่มีได้เอยนามในที่นี้ที่ให้ความช่วยเหลือ

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การอุปการะ สนับสนุน และความห่วงใยในทุก ๆ ด้านเสมอมา และเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จด้วยดี คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีใด ๆ จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณแห่งบิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ณัฐชานันท์ อุ่นสิวลัย

44911087: สาขาวิชา: การศึกษานอกระบบ; กศ.ม. (การศึกษานอกระบบ)

คำสำคัญ: การจัดการศึกษานอกระบบ โรงเรียน/ เทศบาลตำบล

ผู้ชานันท์ อุณศิริวิทย์: การจัดการศึกษานอกระบบ โรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง

(NONFORMAL EDUCATION MANAGEMENT OF SUBDISTRICT MUNICIPALITIES IN RAYONG

PROVINCE) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: สมหมาย แจ่มกระจ่าง, Ph.D., ศีรวรรณ มีคุณ, Ph.D. 95 หน้า ปี พ.ศ.

2549. ISBN 974-502-699-9

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง จำแนกตามที่ตั้ง และขนาดของเทศบาล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง จำนวน 126 คน เครื่องมือที่ใช้ศึกษาเป็นแบบสอบถามที่เป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ ความถี่ การทดสอบค่าที (t - Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ และด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง จำแนกตามที่ตั้ง ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p < .05$ )
3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง จำแนกตามขนาดของเทศบาล โดยรวมแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p < .05$ ) และรายด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ และด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ส่วนด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p < .05$ )
4. สมาชิกสภาเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ได้เสนอแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1. ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและให้มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตเทศบาล 2. ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ได้แก่ ส่งเสริมและจัดฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นและแบบต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงศักยภาพชุมชนเพื่อให้ประชาชนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง 3. ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ได้แก่ จัดกิจกรรมที่เน้นการนำมาใช้ในชีวิตประจำวันและสังคมได้ จัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของแหล่งงานในท้องถิ่นนั้น และ 4. ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน ได้แก่ ให้คนในชุมชนมีความรู้สึภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง โดยเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความสามัคคี

44911087: MAJOR: NONFORMAL EDUCATION; M.Ed. (NONFORMAL EDUCATION)

KEYWORDS: NONFORMAL EDUCATION/ SUBDISTRICT MUNICIPALITIES

NATTCHANANT OUNSIVILAI: NONFORMAL EDUCATION MANAGEMENT OF SUBDISTRICT MUNICIPALITIES IN RAYONG PROVINCE. THESIS ADVISORS: SOMMAI JAMKRAJANG, Ph.D., SRIWAN MEEKHUN, Ph.D. 95 p. 2006. ISBN 974-5026-99-9

The purposes of the research were to study and compare nonformal education management in Rayong Province, as classified by municipalities size and location. The samples were 126 subdistrict municipality members in Rayong District. The instruments used in collecting the data were a rating-scale questionnaires and the open-end questions. The statistical devices used in analyzing the data were percentage, means, standard deviation, t-test and one - way ANOVA.

The results of this research were as follows:

1. Nonformal education management status of subdistrict municipalities in Rayong Province as a whole, were rated at the moderate level. When considering aspect by aspect, it could be rated from more less as follows: the area of education for social and community development, education for the life skills, education for professional development and basic education, respectively.

2. There were not significant difference between the status of nonformal education management of subdistrict municipalities in Rayong both as a whole and aspect by aspect when classify by the subdistrict municipalities' location.

3. There were significant difference between the status of nonformal education management of subdistrict municipalities in Rayong as a whole when classify by the subdistrict municipalities' size. When considering aspect by aspect, there were significant difference between the area of basic education and the education for life skills but where were no significance difference in the area of education for social and community development.

4. The suggestions for Nonformal education management of subdistrict municipalities in Rayong Province were as follows:

4.1 In the area of basic education, there should be establishment a support on the education for all and children center.

4.2 In the area of professional development, there should be a support on training with a focus on community potentials to apply for the real benefics.

4.3 In the area of life skills, there should be a support on the daily life activities such as in the aspects of short-term and continuous health, safty, drug addict and democracy.

4.4 In the area of social and community development: people should be educated to realize their natural resources, local wisdom and unity.

## สารบัญ

|                                                                 | หน้า |
|-----------------------------------------------------------------|------|
| บทคัดย่อภาษาไทย.....                                            | ง    |
| บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....                                         | จ    |
| สารบัญ.....                                                     | ฉ    |
| สารบัญตาราง.....                                                | ช    |
| สารบัญภาพ.....                                                  | ญ    |
| บทที่                                                           |      |
| 1 บทนำ.....                                                     | 1    |
| ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....                             | 1    |
| ความมุ่งหมายของการวิจัย.....                                    | 5    |
| ความสำคัญของการวิจัย.....                                       | 5    |
| คำถามในการวิจัย.....                                            | 5    |
| สมมติฐานในการวิจัย.....                                         | 5    |
| กรอบความคิดในการวิจัย.....                                      | 5    |
| ขอบเขตของการวิจัย.....                                          | 6    |
| นิยามศัพท์เฉพาะ.....                                            | 7    |
| 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....                           | 10   |
| ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับงานการศึกษานอกโรงเรียน.....               | 10   |
| นโยบายการจัดการศึกษานอกโรงเรียน.....                            | 11   |
| หลักการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....                          | 12   |
| ลักษณะและการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....              | 15   |
| ประเภทของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....              | 17   |
| แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น.....                           | 19   |
| บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน..... | 28   |
| งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....                                      | 32   |
| 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....                                       | 36   |
| ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....                                    | 36   |

## สารบัญ (ต่อ)

| บทที่                                                       | หน้า |
|-------------------------------------------------------------|------|
| เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....                  | 37   |
| วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....                                | 39   |
| วิธีการจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล.....                      | 40   |
| สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....                        | 40   |
| 4 ผลการวิจัย.....                                           | 41   |
| สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....                    | 41   |
| การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....                            | 41   |
| ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....                                   | 42   |
| 5 สรุปและอภิปรายผล.....                                     | 62   |
| สรุปผลการวิจัย.....                                         | 62   |
| อภิปรายผล.....                                              | 64   |
| ข้อเสนอแนะ.....                                             | 71   |
| บรรณานุกรม.....                                             | 73   |
| ภาคผนวก.....                                                | 77   |
| ภาคผนวก ก สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์.....                 | 78   |
| ภาคผนวก ข ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม..... | 82   |
| ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....                   | 84   |
| ประวัติย่อของผู้วิจัย.....                                  | 95   |

## สารบัญตาราง

| ตารางที่ |                                                                                                                                                  | หน้า |
|----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1        | ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....                                                                                                                     | 37   |
| 2        | จำนวนและร้อยละ คุณลักษณะของสมาชิกเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง.....                                                                                   | 42   |
| 3        | คะแนนเฉลี่ย ความพึงพอใจมาตรฐาน ระดับ และอันดับการจัดการศึกษานอกระบบ<br>โรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง โดยรวม.....                           | 43   |
| 4        | คะแนนเฉลี่ย ความพึงพอใจมาตรฐาน ระดับ และอันดับการจัดการศึกษานอกระบบ<br>โรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....          | 43   |
| 5        | คะแนนเฉลี่ย ความพึงพอใจมาตรฐาน ระดับ และอันดับการจัดการศึกษานอกระบบ<br>โรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ.....      | 46   |
| 6        | คะแนนเฉลี่ย ความพึงพอใจมาตรฐาน ระดับ และอันดับการจัดการศึกษานอกระบบ<br>โรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต..... | 47   |
| 7        | คะแนนเฉลี่ย ความพึงพอใจมาตรฐาน ระดับ และอันดับการจัดการศึกษานอกระบบ<br>โรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน   | 49   |
| 8        | คะแนนเฉลี่ย ความพึงพอใจมาตรฐาน และระดับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน<br>ของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง โดยรวม จำแนกตามที่ตั้งของเทศบาล.....         | 51   |
| 9        | คะแนนเฉลี่ย ความพึงพอใจมาตรฐาน และระดับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน<br>ของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง โดยรวม จำแนกตามขนาดของเทศบาล.....            | 52   |
| 10       | เปรียบเทียบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง<br>โดยรวม จำแนกตามที่ตั้งของเทศบาล.....                                      | 53   |
| 11       | การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน<br>ของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง โดยรวม จำแนกตามขนาดของเทศบาล.....         | 54   |
| 12       | เปรียบเทียบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง<br>ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดเทศบาล เป็นรายคู่.....                | 55   |
| 13       | เปรียบเทียบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ เทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง<br>ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ จำแนกตามขนาดเทศบาล เป็นรายคู่.....           | 55   |
| 14       | เปรียบเทียบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ เทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง<br>ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต จำแนกตามขนาดเทศบาล เป็นรายคู่.....      | 56   |

## สารบัญตาราง (ต่อ)

| ตารางที่ | หน้า                                                                                                                                                  |
|----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 15       | เปรียบเทียบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ เทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง โดยรวม จำแนกตามขนาดเทศบาล เป็นรายคู่.....                                        |
|          | 57                                                                                                                                                    |
| 16       | ความถี่และร้อยละ ความคิดเห็นของสมาชิกเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง เกี่ยวกับ แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....              |
|          | 58                                                                                                                                                    |
| 17       | ความถี่และร้อยละ ความคิดเห็นของสมาชิกเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง เกี่ยวกับ แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ.....          |
|          | 59                                                                                                                                                    |
| 18       | ความถี่และร้อยละ ความคิดเห็นของสมาชิกเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง เกี่ยวกับ แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต.....     |
|          | 60                                                                                                                                                    |
| 19       | ความถี่และร้อยละ ความคิดเห็นของสมาชิกเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง เกี่ยวกับ แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม และชุมชน..... |
|          | 61                                                                                                                                                    |
| 20       | ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษา นอกระบบโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง.....                             |
|          | 84                                                                                                                                                    |

สารบัญภาพ

| ภาพที่                                       | หน้า |
|----------------------------------------------|------|
| 1 กรอบความคิดในการวิจัย.....                 | 6    |
| 2 โครงสร้างและการแบ่งการบริการของเทศบาล..... | 25   |

มหาวิทยาลัยบูรพา  
Burapha University